

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta saada lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle talousarvioksi vuodelle 2023. Lausunto koskee talousarvioesityksen lukua 9, Hyvinvointialueiden talous

9. Hyvinvointialueiden talous

9.1. Hyvinvointialueiden rahoitus ja valtion toimenpiteet

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue katsoo, että vuodelle 2023 osoitettu kokonaismääräraha noin 22,5 mrd euroa on tosiasiallisesti riittämätön. Esitetty menettely ennakkorahoituserästä 1.12.2022 on perusteltu ja välttämätön uusien hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen mahdollistamiseksi.

Vuoden 2023 rahoituspohja perustuu osin vajaaseen kustannuspohjaan. Kuntien alibudjetoinnista, siirtyvien kustannusten virheellisestä kohdistamisesta sekä osin siirtymävaiheessa tunnistamattomista kustannuseristä johtuen rahoitus perustuu virheelliseen tietoon kustannuspohjasta.

Lisäksi jo lähtötilanteessa kiistatta tiedetään, että rahoituspohjaan arvioitu kustannusten indeksitarkistus 3,52 % poikkeaa räikeällä tavalla toteutuvaksi ennakoidusta inflatio- ja kustannuskasvukehityksestä. Oikeampi kustannuskasvuennuste on vähintäänkin kaksinkertainen esitettyyn rahoitukseen nähden.

Talousarviossa on pyritty arvioimaan lakisääteisten uudistusten vaikutusta rahoitustarpeeseen. Kenttäkokemuksen perusteella toteutuvat kustannukset ylittävät arvioidun rahoituskehyksen. Lisäksi lakisääteisiin muutoksiin (mm hoitajamitoitus vanhusten tehostetussa palveluasumisessa sekä lastensuojelussa, hoitoonpääsyn ja hoitotakuun tiukennus) sisältyy runsaasti ei huomioituja välillisiä kustannuksia, jotka johtuvat mm henkilöstöpulan aiheuttamasta paineesta hankkia vaadittua lisähenkilöstöresurssia hyödyntämällä kalliiksi osoittautunutta ostopalvelua tai hyödyntämällä palkkaohjelmia selvästi korkeampia palkkaratkaisuja kentällä. Myös

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

ostopalvelun saatavuus on viime aikoina osoittautunut erittäin ongelmalliseksi. Erityisesti tämä lisäkustannuspaine koskettaa maaseutualueita ja etäällä yliopistoista sijaitsevia hyvinvointialueita. Tältä osin osoitettu lisärahoitus on riittämätön.

Kokonaisuutena Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue toteaa, että vuodelle 2023 osoitettu rahoitus sekä siirtyvien kustannusten, inflaatioennusteen että uusien vastuiden aiheuttaman kustannuskasvun osalta on riittämätön. Riittämätön rahoitus mutta erityisesti riittämättömät henkilöstöresurssit johtavat tilanteisiin, joissa toisaalta toiminnalliset tavoitteet ja lakisääteiset velvoitteet sekä toisaalta rahoitus ovat keskenään ristiriidassa. On ilmeistä, että tilanne johtaa uusilla hyvinvointialueilla eri asteisiin ristiriitoihin palvelulupauksen toteutumisen osalta sekä poliittisessa päätöksenteossa, johdossa että henkilöstön asiakas- ja potilastyössä. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyessä tunnistettu ja tunnustettu ristiriita rahoituksen ja toiminnan (palvelulupauksen) kesken on vaikeasti perusteltava lähtökohta.

Rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi tarvitaan toiminnallisia muutoksia, mutta myös yhteiskunnan valmiutta muutokseen. Tarvitaan yhteiskunnallinen hyväksyntä sille, että sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelulupaus muuttuu. Muutos ja murros tarvitsee ripeästi avattuna aikaa. Vuodelle 2023 – 2024 odotusarvo toiminnallisen muutoksen aiheuttamasta kustannuslaskusta on pieni. Kokemuksesta Keski-Pohjanmaa voi kuitenkin todeta, että jo ensimmäisenä vuonna integraation ja hallinnollisen keventämisen kautta saavutetaan ensimmäiset ”pikavoitot”. Toiminnallinen kulttuurimuutos edellyttää kuitenkin 3 – 5 vuoden muutosajan. Palvelutuotannon muutokset tai integraatiosta saavutettu hyöty eivät kuitenkaan riitä kattamaan valtion asettamaan taloudellista tavoitetta.

Valtion kokonaisrahoituksen kehys ja yhteiskunnallisen tilanteen ennakoimaton murros johtavat tilanteeseen, jossa uudistuvan palvelutuotannon tai organisaatorakenteiden rinnalle tulee kysyttäväksi, miten käynnistetään valtakunnallinen käytäntöön porautuva priorisointikeskustelu tai millaiseen palvelulupaukseen hyvinvointialueilla on varaa.

9.2. Hyvinvointialueiden investoinnit ja lainanottovaltuus

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue katsoo, että lainanottovaltuuksia koskeva rahoitusjärjestelmä edellyttää nopeaa uudistamista. Jo vuodelle 2023 kohdistetut lainanottovaltuuksien korotuksia koskevat useat hakemukset osoittavat, että ilman nopeaa muutosta kaikki hyvinvointialueet ajautuvat kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana lainanottovaltuuksien korotushakijoiksi ja arviointimenettelyyn. Ilman muutosta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

välttämättömät laite- ja tilainvestoinnit pysähtyvät kokonaan. Tilaratkaisut luovat puitteet uudistuvalle palvelutuotannolle. Investointien seuranta ja valvonta on perusteltua, mutta rahoitusraami ei voi johtaa alueellisesti oman palvelutuotannon tai ostopalvelujen hyödyntämisen alasajoon.

Järjestelmässä tulee huomioida myös hyvinvointialueiden erilaiset lähtötilanteet mm sairaalarakentamisen osalta. Lainanottovaltuusmenettely ei voi olla este sille, että myös tulevaisuudessa turvataan hyvinvointialueilla välttämätön ja uudistuvaa palvelumallia tukeva sairaala- ja sotekeskusrakentaminen tai välttämätön pelastustoimen palveluverkosto.

Kokkolassa 10.10.2022

Minna Korkiakoski-Västi

hyvinvointialuejohtaja